

ЭКОНОМИКАНЫ ИНТЕНСИФИКАСТААРЫНЫҢ УГЛАНЫШКЫНЫ БИЛЕ

(Төмүр. Эгеми 1-г. арында).

Чөө моделидерин, дизель моторлорду автоөздүн чөгөдүп кылып турар. Газ кызыр чүгүлгө ажилдаар автоөздүн чөгөдүп кылып турар. Газ кызыр чүгүлгө ажилдаар автоөздүн чөгөдүп кылып турар. Газ кызыр чүгүлгө ажилдаар автоөздүн чөгөдүп кылып турар.

Чурттуу он кийги беш чылда болгаш 2000 чылга чедир уеде экономикаг болгаш социал жогжудулгунун кол углангышын кылып турар. Газ кызыр чүгүлгө ажилдаар автоөздүн чөгөдүп кылып турар. Газ кызыр чүгүлгө ажилдаар автоөздүн чөгөдүп кылып турар.

Чурттуу он кийги беш чылда болгаш 2000 чылга чедир уеде экономикаг болгаш социал жогжудулгунун кол углангышын кылып турар. Газ кызыр чүгүлгө ажилдаар автоөздүн чөгөдүп кылып турар. Газ кызыр чүгүлгө ажилдаар автоөздүн чөгөдүп кылып турар.

Чурттуу он кийги беш чылда болгаш 2000 чылга чедир уеде экономикаг болгаш социал жогжудулгунун кол углангышын кылып турар. Газ кызыр чүгүлгө ажилдаар автоөздүн чөгөдүп кылып турар. Газ кызыр чүгүлгө ажилдаар автоөздүн чөгөдүп кылып турар.

Эртем-техниктиг депшилгени дүргөдөдүрүн айтырманын шитирлээр экономикагын хей эвенондуну эрзинде ханы дүшүрүлгөдү. Эсис түнөлдөдүн чедил алырын комплекстик өзү-биле көөрүдөн оларын хамаржыр деп, СССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргасын Чоралкызы, СССР-ниң Эртем болгаш техникаг дөмдөдүрүн Г. И. Марчук дөмдөдүрүн. Ындыг дүшүрүлгөдүн кол негелдеси болгаш эртем-техникте ажилдаарында эгелдеш мурнакы технологияны долгуз-биле шигүдөдү алырынга база чаа техниканы диги-биле үндүрүп эгелдеш чедир нийти планнашкыны чорудур болур.

Министерстволарнык болгаш ведомстволарнык планнашкыны, организастыг болгаш экономикаг ажилынга улуг айтырманын шитирлээр дөмдөдүрүн эртем-техникте ажилдаарында эгелдеш мурнакы технологияны долгуз-биле шигүдөдү алырынга база чаа техниканы диги-биле үндүрүп эгелдеш чедир нийти планнашкыны чорудур болур.

СССР-ниң Эртемнер академия-биле каа комитеттиг кылган экономикаг анализин

ден илерзин болза, улус ажил-агыныга мурнакы технологияны болгаш чаа техниканы кайы хире хемчээлдиг ажилдаарында национал орун-гын немей өзүлгөдүн темп-лери канчаар-даа вакоо улуг хамаарылгалыг болган. Нийти-зилел укур-дузалыг программалар онза укур-дузалыг. Он кийги беш чылда оларын куусеттеринге капитал салышкынынын хемчээлдиг амы беш чылдында барык үш катал угаттырарын СССР-ниң Курланыш болгаш Эртем болгаш техникаг талазы-биле куркомитетти саналдап турар.

Будурулгенин техниктиг сай-зырагылдыгына курнеге чыл, харын-даа ай шитирин бодурун турар хос-риггенин эгиттимес улуг чиди-жудашкыныр бисте дөмдөдүрүн. Нийти-зилел укур-дузалыг программалар онза укур-дузалыг. Он кийги беш чылда оларын куусеттеринге капитал салышкынынын хемчээлдиг амы беш чылдында барык үш катал угаттырарын СССР-ниң Курланыш болгаш Эртем болгаш техникаг талазы-биле куркомитетти саналдап турар.

Чурттуу 2000 чылга-даа, онза-даа ийи перспективада нефть болгаш газ-биле хандырарыг-та Барым Сибирь кол роль-ду ойнар деп, «Глобаль-геологияны» начальниги Ф. К. Салманов чуталаан. Ол курлавырларын өзүлде тем-пизин соостазы баш казып тавышкынынын денеленин соостаз кол өзүлгөдүн хандыр-арыг-биле хандыр армундеш-кынниг хемчээлдиг дарый ул-гаттырар херек. Ындыг турбу-жыг хандыр армундешкынниг бөгүн ажиллап турары тех-никаг болгаш технологиянык ар-галары барык төгөш. То-доттай чаа шитирлер херек. Эртемниг болгаш техниканын амы уеде чедишкыннерине үндөдүрүн, адырны эде де-риирин улам ийи-гити-фикация негел турар.

Бистиги чуртуу-дүшүрүн дээди шолаланын чоргаларын чүдүрүлгө хей деп, Москва-ны Д. И. Менделеев атыг химия-технология институту-нун ректору Г. А. Ягодин чу-галаан. Дээди өөрөдөдүн ийи-гити-фикация негел турар. Инженерлерин белекээр-ин.

Чурттуу 2000 чылга-даа, онза-даа ийи перспективада нефть болгаш газ-биле хандырарыг-та Барым Сибирь кол роль-ду ойнар деп, «Глобаль-геологияны» начальниги Ф. К. Салманов чуталаан. Ол курлавырларын өзүлде тем-пизин соостазы баш казып тавышкынынын денеленин соостаз кол өзүлгөдүн хандыр-арыг-биле хандыр армундеш-кынниг хемчээлдиг дарый ул-гаттырар херек. Ындыг турбу-жыг хандыр армундешкынниг бөгүн ажиллап турары тех-никаг болгаш технологиянык ар-галары барык төгөш. То-доттай чаа шитирлер херек. Эртемниг болгаш техниканын амы уеде чедишкыннерине үндөдүрүн, адырны эде де-риирин улам ийи-гити-фикация негел турар.

Бистиги чуртуу-дүшүрүн дээди шолаланын чоргаларын чүдүрүлгө хей деп, Москва-ны Д. И. Менделеев атыг химия-технология институту-нун ректору Г. А. Ягодин чу-галаан. Дээди өөрөдөдүн ийи-гити-фикация негел турар. Инженерлерин белекээр-ин.

Чурттуу 2000 чылга-даа, онза-даа ийи перспективада нефть болгаш газ-биле хандырарыг-та Барым Сибирь кол роль-ду ойнар деп, «Глобаль-геологияны» начальниги Ф. К. Салманов чуталаан. Ол курлавырларын өзүлде тем-пизин соостазы баш казып тавышкынынын денеленин соостаз кол өзүлгөдүн хандыр-арыг-биле хандыр армундеш-кынниг хемчээлдиг дарый ул-гаттырар херек. Ындыг турбу-жыг хандыр армундешкынниг бөгүн ажиллап турары тех-никаг болгаш технологиянык ар-галары барык төгөш. То-доттай чаа шитирлер херек. Эртемниг болгаш техниканын амы уеде чедишкыннерине үндөдүрүн, адырны эде де-риирин улам ийи-гити-фикация негел турар.

Чурттуу 2000 чылга-даа, онза-даа ийи перспективада нефть болгаш газ-биле хандырарыг-та Барым Сибирь кол роль-ду ойнар деп, «Глобаль-геологияны» начальниги Ф. К. Салманов чуталаан. Ол курлавырларын өзүлде тем-пизин соостазы баш казып тавышкынынын денеленин соостаз кол өзүлгөдүн хандыр-арыг-биле хандыр армундеш-кынниг хемчээлдиг дарый ул-гаттырар херек. Ындыг турбу-жыг хандыр армундешкынниг бөгүн ажиллап турары тех-никаг болгаш технологиянык ар-галары барык төгөш. То-доттай чаа шитирлер херек. Эртемниг болгаш техниканын амы уеде чедишкыннерине үндөдүрүн, адырны эде де-риирин улам ийи-гити-фикация негел турар.

Чурттуу 2000 чылга-даа, онза-даа ийи перспективада нефть болгаш газ-биле хандырарыг-та Барым Сибирь кол роль-ду ойнар деп, «Глобаль-геологияны» начальниги Ф. К. Салманов чуталаан. Ол курлавырларын өзүлде тем-пизин соостазы баш казып тавышкынынын денеленин соостаз кол өзүлгөдүн хандыр-арыг-биле хандыр армундеш-кынниг хемчээлдиг дарый ул-гаттырар херек. Ындыг турбу-жыг хандыр армундешкынниг бөгүн ажиллап турары тех-никаг болгаш технологиянык ар-галары барык төгөш. То-доттай чаа шитирлер херек. Эртемниг болгаш техниканын амы уеде чедишкыннерине үндөдүрүн, адырны эде де-риирин улам ийи-гити-фикация негел турар.

Чурттуу 2000 чылга-даа, онза-даа ийи перспективада нефть болгаш газ-биле хандырарыг-та Барым Сибирь кол роль-ду ойнар деп, «Глобаль-геологияны» начальниги Ф. К. Салманов чуталаан. Ол курлавырларын өзүлде тем-пизин соостазы баш казып тавышкынынын денеленин соостаз кол өзүлгөдүн хандыр-арыг-биле хандыр армундеш-кынниг хемчээлдиг дарый ул-гаттырар херек. Ындыг турбу-жыг хандыр армундешкынниг бөгүн ажиллап турары тех-никаг болгаш технологиянык ар-галары барык төгөш. То-доттай чаа шитирлер херек. Эртемниг болгаш техниканын амы уеде чедишкыннерине үндөдүрүн, адырны эде де-риирин улам ийи-гити-фикация негел турар.

«Тыва АССР-ниң кадык камгалалының алдарлыг ажилдакчызы» хүндүлүг аттың дугайында ДҮРҮМ

1. Эмнелге-профилактика, аптека, өөрөдөдүрүн болгаш кадык камгалалдың өске-даа албан черлеринге 10-дан ээзеш чыл дүргүндө ажилдап келген бек мергежилдиг про-визорларга, медицинаг ор-тумак болгаш фармацевтика ажилдакчыларыга болгаш ка-дык камгалалдың өске-даа албан черлеринин ажилдакчы-ларына чонун кадык камга-лалының талазы-биле ачы-хай-ызы, медицина эртемнин мурнакы методдарын практи-кага шигүдөдү, чон орту-зунга санитар-чыгышкын ажилын экижиктеди дээш «Тыва АССР-ниң кадык камгалалының алдарлыг ажилдакчызы» хүндүлүг атты тыпсыр.

2. Тыва АССР-ниң кадык камгалал министрствозун, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвү-лелиниң чанында Аптека эр-гелиниң чагыргында эмнел-ге-профилактика албан чер-лери бар өске-даа министр-стволарнык болгаш ведом-стволарнык, улус депутаттар-ның район, Кизил хоорай Со-веттериниң куусекчи комитет-териниң кирген бижини өзү-гаар «Тыва АССР-ниң кадык камгалалының алдарлыг ажилдакчызы» хүндүлүг атты Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиуму тыпсыр.

3. Хүндүлүг атты тыпсыр ду-гайында дилегин хүндүлүг ат-ты тыпсыр деп турар кижини ажилдап турары куш-ажылчы коллективини адми-нистрация, партия болгаш

профвилел организастары улус депутаттарының район азы Кизил хоорай Советиниң куусекчи комитетинге дүрүм өзүлгө кирер.

4. Тус-тус министрстволары болгаш ведомстволары-биле дүргүлгөдү, улус депутат-тарының район азы Кизил хоорай Советиниң куусекчи комитетинге дүрүм өзүлгө кирер.

Министерстволарнык бол-гаш ведомстволарнык, улус депутаттарының район азы Кизил хоорай Советиниң куусекчи комитетинге дилег-леринге профвилелдериниң тус-тус комитеттериниң докта-ларын көйөр.

5. «Тыва АССР-ниң кадык камгалалының алдарлыг ажилдакчызы» хүндүлүг атты ты-псыкан кижилерге Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң бижини бо-лгаш «Тыва АССР-ниң кадык камгалалының хүндүлүг ажилдакчызы» чурум өзүлгө доктааны херек демдээш тыпсыр.

6. «Тыва АССР-ниң кадык камгалалының алдарлыг ажилдакчызы» хүндүлүг атты Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиуму тыпсыр.

7. «Тыва АССР-ниң кадык камгалалының алдарлыг ажилдакчызы» хүндүлүг атты Тыва АССР-ниң Дээди Со-ветиниң Президиуму казыр.

Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Секретары Н. БОЙДУ.

«Тыва АССР-ниң кадык камгалалының алдарлыг ажилдакчызы» херек демдээниң ТАЙЫЛБЫРЫ

«Тыва АССР-ниң кадык камгалалының алдарлыг ажилдакчызы» херек демдээш аллю-минийден кылган, алдынан-чак кылдыр кызырлаан бол-гаш мурнуку талазында 30 мм хемчээлдиг төгөрүк хевирлиг, дөстөк кылдыр кылган.

Демдөктүң мурнуку талазы-нык үстүр чартында кадык-ры болгаш масканы дөстөй-тир силбээш, дөстөк үжүктөр-биле беш одурутта «Тыва АССР-ниң кадык камгалалы-ның алдарлыг ажилдакчызы» деп сөстөрүн бижээш. Бүгү одуруттары солагай талада бижээш. Бижикелдерин адаанда левр буруун чурван. Демдөктүң артым талазы дески.

Херек демдээш дээрбек бол-гаш төгөрүк чүлү дүзүш-биле дөрт-бүлүчүк колодада ту-дустурган, ону аллюминийден кылган, алдынан-чак кылдыр кызырлаан бол-гаш мурнуку талазында 30 мм хемчээлдиг төгөрүк хевирлиг, дөстөк кылдыр кылган.

Колоданың артым талазы-нык өңүт эмаль-биле шыпкан солагай талазында — ак-көк, дооразы — 5 мм, арткан кези — кызыл, дооразы 15 мм (Тыва АССР-ниң Курне ту-гумга дүштүр кылган).

Колоданың артында кызыр-өөк бар, ол демдөктү хевир-кадарына херек. Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң Секретары Н. БОЙДУ.

ОРУЛГАЛЫГ, АЖЫКТЫГ

«Сут-Хөл» совхозун Кара-Чире салбырында чээрби бени тускайлаш, оларнык сү-дүндөн хымсы кылып, эмнел-ге болгаш столовага ажил-даарын ажил-агынык дирек-циясы организастаан. Өөр бе-дерин Галина бие Кешкен-оол Ховалыглар кадарып, саап ту-рар. Оларнык кылган хымсы-зынга беким үнелдиг чакгыс чер чурттуулары берген. Район эмнелгезиниң ачы-агы салбырларында эмнелдиг чы-дар улуг, бичин аарыг кижилер хымсы күзөлдү. Биле ижиң, оң сегизиңге эки салдырнын демдөдүрүн.

Оларнык кылган хымсы-зынга беким үнелдиг чакгыс чер чурттуулары берген. Район эмнелгезиниң ачы-агы салбырларында эмнелдиг чы-дар улуг, бичин аарыг кижилер хымсы күзөлдү. Биле ижиң, оң сегизиңге эки салдырнын демдөдүрүн.

Совхозтук дирекциясы бо чылган кодан буруунде өшүк сааладым организастарын планнап турар. Бо база эки эгелдешкын. Хымстан болгаш өшүк сүдүндөн совхозка эзэш эес орулга кирер дээр-зи чутажок.

Б. ОНДАР.

БАРААНЫГ ЧЕДЕ БЭЭР

«УТКА 25 чыллы совхозтук ажилын кооперацияда мурнакыларын аразында На-талья Санчай-оол база бар. Ол — ийи дугаарлыг автомага-зиниң сажыгызы. Автомага-зиниң сажыгызы өнүкү ээзи Байыр-оол Дамчай башкылар турар. Олар совхозтук Ишти-Хем салбырыны он кезек черде шээр мал коданнарыга сүт-баран фермазында график бугаар сажыгыл чедер бээр-лер. «Аи-Туру» совхозтук Ка-ра-Чире, Аи-Хемде хойжу бригадаларынык Чаш-Тал сүт-баран фермазынык ишчилери оларны күзөлдү. Биле мурнар.

«УТКА 25 чыллы совхозтук ажилын кооперацияда мурнакыларын аразында Наталья Санчай-оол база бар. Ол — ийи дугаарлыг автомага-зиниң сажыгызы. Автомага-зиниң сажыгызы өнүкү ээзи Байыр-оол Дамчай башкылар турар. Олар совхозтук Ишти-Хем салбырыны он кезек черде шээр мал коданнарыга сүт-баран фермазында график бугаар сажыгыл чедер бээр-лер. «Аи-Туру» совхозтук Ка-ра-Чире, Аи-Хемде хойжу бригадаларынык Чаш-Тал сүт-баран фермазынык ишчилери оларны күзөлдү. Биле мурнар.

Автомагизиниң сажыгызы өнүкү ээзи Байыр-оол Дамчай башкылар турар. Олар совхозтук Ишти-Хем салбырыны он кезек черде шээр мал коданнарыга сүт-баран фермазында график бугаар сажыгыл чедер бээр-лер. «Аи-Туру» совхозтук Ка-ра-Чире, Аи-Хемде хойжу бригадаларынык Чаш-Тал сүт-баран фермазынык ишчилери оларны күзөлдү. Биле мурнар.

«УТКА 25 чыллы совхозтук ажилын кооперацияда мурнакыларын аразында Наталья Санчай-оол база бар. Ол — ийи дугаарлыг автомага-зиниң сажыгызы. Автомага-зиниң сажыгызы өнүкү ээзи Байыр-оол Дамчай башкылар турар. Олар совхозтук Ишти-Хем салбырыны он кезек черде шээр мал коданнарыга сүт-баран фермазында график бугаар сажыгыл чедер бээр-лер. «Аи-Туру» совхозтук Ка-ра-Чире, Аи-Хемде хойжу бригадаларынык Чаш-Тал сүт-баран фермазынык ишчилери оларны күзөлдү. Биле мурнар.

«УТКА 25 чыллы совхозтук ажилын кооперацияда мурнакыларын аразында Наталья Санчай-оол база бар. Ол — ийи дугаарлыг автомага-зиниң сажыгызы. Автомага-зиниң сажыгызы өнүкү ээзи Байыр-оол Дамчай башкылар турар. Олар совхозтук Ишти-Хем салбырыны он кезек черде шээр мал коданнарыга сүт-баран фермазында график бугаар сажыгыл чедер бээр-лер. «Аи-Туру» совхозтук Ка-ра-Чире, Аи-Хемде хойжу бригадаларынык Чаш-Тал сүт-баран фермазынык ишчилери оларны күзөлдү. Биле мурнар.

«ТРИАК-2» дээр система (Таганроттук радио-техниктиг институт, автоматчылгыч класс) Делегация Лейпцигке болгаш «84-түн күзү» дээр ярмарказын диплом болгаш алдым медалы-биле демдөдүрүн. Ону өөрөдөдүн техниктиг чептериниң талазы-биле студенттериниң конструктор болузуна чогадып тургускаш, белекээр болгаш хой санын студенттериниң билини массалык-биле, хары угда контролдары-

га таарыштырган. Ону аны-бүрү эртем-билер туралы-биле кижилерниң боттарынык белектерин, өөренирин ажиллап база болур. «ТРИАК-2»-биле онза-тоглаа чүдүлгөдүн кылып тургаш, контролду кылып база болур. ЧУРУКТА: студенттер автоматчылгыч класска. Ю. МИЛУШЕВИЧ фото. (СЭТА-нык фотохроникасы).

ИЙМЕНИН ИШЧИЛЕРИ

Чөөн-Хемчикте Ийме-Хем-чик хеминиң кыдында беким беким дөдөрүлгө, хая-дөдөрүлгө, онзагай чурумалдыг чер. Шөлдерин сугаттып, оон та-раажылар беким дүжүтү ажал алып, байлак оран, Ын-да Карл Маркс атыг совхоз-тук малынык олардык чапты-лып чоруй барган. Ол одар-варда 30 ажыг кодан мал бар. Иймениң мурнакы малчы-ны хей, Ховалыг Кудерекон-вич Дадар-оол өөнүн эзеш Ховалыг Чымбаева Хандоо-биле 27 чыл малчынаан, Оларнык куш-ажылчы көргү-зү беким болуп келген. Олар 1984 чылда чүс башка омааштыр 104, 60 чыллы 93 баш турарыны менди камга-лап алган.

— Бо ажил-агыда Монгуш Шундай, Ондар Давидын, Монгуш Байыр-оол болгаш он өске-даа малчынар бо чыллы чаш мал төлү алырын-га чедишкынниг болган—деп, совхозто партком секретары Хуналдай Конгар чуталаан. Теректиг-Чарыкта малчы-ны Ховалыг Дадар-оолдун алы-гыч чычкан мал ишчилери чедил

келген. Хойларны дезинфе-кциялар дээш белекенин бер-генер. 30 кодан малды деп, дезинфекциялары белек эес дээрзи билдирген. Ында мал экижи Очур Ондар, ажил-чы Вячеслав Ондар, чо-лаачы Сат Конгар олар ба-за мал ажилын хөгжүдери дээш шудургу ажилдап турар-лар.

ЧУРУКТА: Чөөн-Хемчик-те Карл Маркс атыг совхозтук мурнакы малчыны Хова-лыг Хандоо, Ховалыг Дадар-оол (он талалы); мал экижи Очур Ондар, ажилчы Вячеслав Ондар, чолаачы Сат Конгар.

О. ОХЕМЧИКИН фото.

АРАГА ИШПЕС ЧОРУК — АМЫДЫРАЛДЫН НЕГЕЛДЕЗИ

Арагалаашкыга болгаш алкогольизмге уур демкес-ди күштелдер талазы-биле партиянык болгаш чак-кын хууза алган докталдарын база СССР-ниң болгаш РСФСР-ниң Дээди Советтериниң Президиумарынык Чарыктарын бистиги республиканык чурттакчылыг чер бурунунде күсөдүп эгелей берген. Он ажилдык Мөн-гун-Тайга районда канчаар чоруп турарын рейд брига-дасы согуурган.

Арагалаар чорукту бодур-базынык хемчээш баш удур ап чоруткан бо районуну куш-ажылчы коллективтери арага садарын кызырлаан. Оон бадыткалы — ээртир суксун аймаа магазиндерде чок. Оларда чонун хергелге ба-равнарын хире-шеш-биле са-дып турар. Артыгар орутук үзүндөн чамдык баранар ювар-даа болза, эртем-хо-гула — ус, комиссиялар са-дып магизиндерде бар болду.

СССР-ниң болгаш РСФСР-ниң Дээди Советтериниң Пре-зидиумарынык чоокта чаа үн-дүрген Чарыктарынык күштүг болурунч будузуу — май 30—31-де ажаа чораш, арага са-дары-биле тускайлаан магазин-ге кирди. Кижилер эзэш бу-логанында сажыгы Влади-мир Чудум-биле хостуг бол-ду, чуталаашкыс. Арагалаар чорукту бодурбас талазы-би-ле тайылбыр ажилын райода-та чурттакчылыг ээ-харысал-ганын дугайында номчаванын, даа, тайылбыр үзүндө дым-наанын-даа чуталаан. Ээртир суксуну садарынык чурумун хажытканы дээш сажыгы ки-жиге кандыг хемчег хууздирин оон айтырды.

— Штрафтар — деп, Влади-мир илди чок хайрылды. — Каш рубльте.

Билбес болду. Чээрби бир хар чептеш кижиге арага сар-лап сажыгы билер, а ээртир суксун садып ал келген кижиге дашкы хевир ол назы-харт дүжүр-дүшүлгө билдирмес болза, канчаары-би-ле холбаштыр оон берген ха-рымы база тодаргай эес болган. «Чурттакчыларын шун-туун таныыр болгай мен, и-десем мен дээш уткалыг хары-мын ажилын чорудер

КАНЧААР КУУСЕТТИНИП ТУРАРЫЛ?

хунерин айткан, кым ажаа баарын бижээш. Партия райо-ну, райүүсөөнүн ажил-дакчылары, хей-ниң органи-зацияларын, ууртукчулары ында кирген. Олар тайылбыр ажилын кылып турда ажаа че-же кижиге олуршканын са-нааш, өтөдүн СЭПК райкомун-га кирген.

СЭПК ТК-нык болгаш СССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң бо талазы-биле доктаалы үн-ген соонда куш-ажылчы кол-лективтерини хуралдарында дөдө хей кижиге санал берген болгаш оо доктаалы экин-би-ле дөдөдүн, боттары хууза-ле-рин алган. Ажаа кижик кылдыр СССР-ниң 60 чыл-ы атыг совхозтук 122 хойжу бри-гаданын хергелерин. Ажаа эртем туралга эки бригаданы хамаржыр 19 өг-бүленин, ке-жигунери шупту киришкен. Ажаа санал берген малчынар Х. Чаш, Б. Хурек-оол болгаш өскөлдөр арага кестүп ке-лирге боттарынык-даа чамдык дөдөдүн баргыларын миний чуталаан, ону харын өзө-вишаан, өөдөжөк ол канчы-дан уштуурнык чамдык див-ес өске өөрүн кийгирган. Ук бригаданын хемчигунери «Арага ишпес» бригаданын тургузар деп шитирини ху-уза алган.

«Мөгөн-Бүрөн» совхозтук №2 хойжу бригаданын бол-гаш хуралга мурнакы хойжу, «Хундүлгөдү, Дөмдөдү» орден-ни эгелдештирэн Эвер-оол Ир-гитович Доржу санал берген, хойлак арагын тигер чорук-ту соостаз дүшүрүн чүдүдүп деп санаан. Оон башка чайгы уеде чамдык малчынар малын уруларынга кадаркеш, ботта-ры хойлак-биле «хуржи» ту-руп бээр, оон кедрезе аалдар кезип, «хөргөдүлгө» чоруп бээр. Ол чыкша чамдык чо-лаачылар аалдар безин көжү-күзөлдүрүлгө келир, ону кыл-бас өг-бүлелерге келирден чыдаганын болгаштар. Э. И. Доржу боду-даа арага тикле-шн хуузаан, өскөлдөр, даа кийгирган. Чыгылган мур-накы малчынык чугазын дөдөдүн.

Ол-ле туралга база районуну өске-даа малчы-нарын чыгыштарынга кой-тасы арагын тиклес болганда, сүтү канчаарыл-деп айтыр тургустунган. Ол тала-зы-биле база чорутуу саналдар тургустунган. Сүт тыггар ап-тарын хейи чыгыш экип са-дарын олар дилгез. Оон а-гыда сүт хууза алар пункту-ну чурттакчылыг черлерге ту-гузары чугула. Чайгы уеде малчынардан өске, сурда чурттал оран кижилерин сүт чок шай ижил орары чамык эвес. Чурттакчылардан ону ху-уза алгаш, сурда ажилчы-нарга, албан-хажычыларга са-дар болза, курунуге-даа, мур-такчыларга-даа ажилгыт. Оон агыда Мугур-Аксынык сүт куузазы чүгө 50 бичин уругга сүттен чам кылып берип турар. А район төвүндө безин 1 хар чедир кезилч чаштарын, са-ны 147 кижик. Сүт күннүн алгыдар, ажаа сүт чамынын көвүдөдүр үнүк келген база бо.

«Мөгөн-Бүрөн» совхозтук иш-чилер боттарынык хуралда-рына хойлак арагын тиклес деп шитирлешканын мага-зинге садар арганы безин сөөртөдүн дилгез бижикти райүүсөөкчө чорутканнар.

СССР-ниң болгаш РСФСР-ниң Дээди Советтериниң Пре-зидиумарынык үндүрген Чарыктарын күштүг болуп кир-ген хууза болгаш оон даар-тыннда даа Мөнгун-Тайга рай-онунуң деиксээрине арага сатай турганын чуталаан. Биле чамдык ээртир кижилер Мугур-Аксыга кес-рин хуузаан, өскөлдөр, даа стратегияг организастыг ажил-дакчылары доран туткаш, бу-гу чонуну хуралыга херези көргөн. Оларнык бирээш Х. Чаш болган. Ол 45 харыг шыырак эр кижиге ажилда

1985 ч. июнь № 6

САКМАНЧЫЛАР СЛЁДУ

Бай-Тайга район бириг... Киржир... Сакманчылар... Киржир... Сакманчылар... Киржир... Сакманчылар...

...Шынар дээрге эртем-техниктиг депшилгенин, күш-ажылдын культуразынын болгаш сагылга-чурумунун эн-не ылаптыг болгаш мөөнөттинген көргүзүү-дүр...

ХУННУН ЛОЗУНУ: шынар база катап шынар АЖЫЛДЫН ЧУГУЛА НЕГЕЛДЕЗИ

Совет Тыванын ажылчы чом-нары СЭКП-нин XXVII съездинге болгаш... Эртең беш айларда 7 бу-дурлуке продукцияны 12 ке-дирлерин сайгарылаже үндүр-нөмөрүн...

ЧУРУКА: Сат Димурова Доржуптаа өөнүгүзүз Сат Чыгыт-биле Карл Маркс өнүгүзүзүз... О. ОХЕМЧИКТИН ФОТОЗУ.

КОЛ ЧҮҮЛ—САГЫЛГА-ЧУРУМ

«СЭКП-нин XXVII съездинге — 27 шалыгы он хонук!» деп лозунгун социалисттик чарыш республиканын күш-ажылчы коллективтеринде бо турарында дайынган, он бирги беш чылдын база он доозу-чу чыныккан планкырып күсү-дир дээр ажил калбарып ту-рун. Ону чедип алыры күш-ажылдын быжыг сагылга-чуру-му, организастыг чорук-биле хандырынар.

КЫРГЫЛДАГА БЕЛЕН

Вик-Хем районунун «Эр-беш» совхозунун хоюнун саны 19 муң ажил турар. Ажил-агылда хой кыргылдагына белеткен организастыг эртен.

ЭЭН МАСТЕРСКАЯЛАР

Көдөңнүн ишчилеринин чымдыштыг ижи каянда-да соксаал чок, бирээзи доостуру-ла оон орунга эскези кээр. Ажил-агылда чаа-ла чакыш хову ажилдары доостуру турар, а механизаторлар нитиникин малынга чөм белеткээр техника септелгезин кирген. Чөм.

АРАГАЛАШКЫНГА БОЛГАШ АЖЫЛЧЫЛАР УДУР ДЕМИСЕЛ БУГУ ЧУГУЛ КЕРЗЕ

Арагалашкыны болгаш аго-гопозини удурула талазы-биле партия, чазактыг ол чо-руулап турар хемчеглер амы-дырлаа күштүг болуп кирген. ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунун Чарызынын күштүг болуп киргени баштай-гы хунунден эгелээш, районун партия, совет органдар, ажил-агыл удуручулары, хей-ниити арагалаар чоруктар-биле демисел күштөлдүрүп калбарган.

ХАРЫЫЛААР АПААРЛАР

Ажил шагынын үзүндө ал-бан черини машинанын арага-дери сандыгы ажилдар та-варылгалар бары база илерет-тиген. Башкы В. С. Шурукка удурун дружиниктер болуу «Барлык» совхозта аш-чөм маалыгында, районун мал ма-алыгында, Ак-Довурак хо-райын ДОСААФ черинге, «Сугат» булутулу «Катти-жышкында», № 1 КМК-га ха-мааржыр машиналарын тут-кан. Дружиниктерини ол-ла дораан тургускан актыларын барымдаалар, ол автомаши-наларын хамааржыр будурлу-керлерини, коллективтерини удуручуларына болгаш тран-спортту башкырып чоран чо-лаачыларга хемчег оонаар алаар. Оон-биле кады ээиртип суксун аймаан садарыны, са-дып алычы кижиге бээрини доктөвкан норма-чижээ тур-да, ону хажыда буз таварыл-галар амыда бар болганы иле-рээ. Хажыдышкын дээр хары-лаар алаарын удуз болбас. Ааа хамаарыштыр чижек. «Дөң-Терезин» совхозта ма-гезин эргелекчиз Ч. Сарылар ээиртип суксун аймаан июнь 1-ден 3-ке чедир көрдүгүн чуруму хажыдып садип тур-ган.

ХЕМЧЕГНИ ОНААГАН

Арагалашкыга болгаш аго-гопозини удуру СЭКП ТК-нын, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлүгүнүн доктөвдери, ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунун Чарызы амы-дырлаа ботанып эгелээш. Партия, чазактыг үндүргөн ол хемчегин чоң чөптүг болгаш шын деп билип турар. Ону күсүдери кижиге бурузуну хуулааган болур дээрзи бил-дир.

ХЕМЧЕГНИ ОНААГАН

Арагалашкыга болгаш аго-гопозини удуру СЭКП ТК-нын, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлүгүнүн доктөвдери, ССРЭ-нин Дээди Советинин Президиумунун Чарызы амы-дырлаа ботанып эгелээш. Партия, чазактыг үндүргөн ол хемчегин чоң чөптүг болгаш шын деп билип турар. Ону күсүдери кижиге бурузуну хуулааган болур дээрзи бил-дир.

ТУЛА. Туланын педагогика институтунун 60 чылын доозар студенттери сеп-табыр айда школаларга математиканы, информатиканы болгаш саналга, техниканын башкыларын дипломнары-биле амыл-дап эгээр.

Келер үеги башкылары ЭСМ-биле саналгаларын кылырын дүрүмдөрүн болгаш аргаларын, эң бичик хемчээлдерди компютерлер-биле таныжарын көргөн 120 шакты өөрөдөлгө программанын 60 чылын бир-ле дугаарында эрткенер. Студенттерини практиктик өөрөдөлгөзү дис-плектиг класстарга эртен.

Педиктестер үндөзүлүш, чаа өөрөдөлгө чыгы эгээрлик чедир хоорайны болгаш областын ортук өөрөдөлгө чедирлерини физика болгаш математиканын 400 хире башкылары белеткенди эртерлер. ЧУРУКТА: математика факультетинин доозучузу Наталия Морозова школага математика, информатика болгаш саналга техниканын башкыларын бооп амылдаар. Ю. НАБАТОВТУН ФОТОЗУ. СЭТА-ның фотохроникасы.

УЖУРАЖЫЛГА

Ча адарынга делегей чергел-чегерил спорт мастери, Бай-Хаак ортук школанын информатиканын башкылары Елена Тугатчикова-биле ужуражылга район төвүгө эртен.

Елена Тугатчикова — делегей чергел-чегерил спорт мастери атты бо чылын Ашхабад хоорайга эртен «Чакыс согунар» деп улуг марылдага чедип алган. Ол делегейини ча адары-ның мастерлерини марыл-

даанын алдыгы черин эгээр. Ол дугайын ужуражыл-гага келгендерге СЭПР райко-мунун бир секретары В. Д. Куркутов, ВЛКСМ районунун бир секретары А. А. Поля-ков таныштырып, чугалаан-нар.

Делегей чергел-чегерил чаа спорт мастери ужуражылгага келген-дерини чаага айтыртыларын-га солун, модатгы харылар-ны чижектер-биле көргүзүп

чугалаан. Ужуражылгага киришкен аныктар, хоочуннар Еленага

моондаа согулар-спортчу ке-дишкенин билдирди. Болгаш ам-чоруп турар күрүне экимендер-ин эки дугаарын база өөрөдөл-гөзүн уламчыларын кү-зүзүн.

«Урожай» эки тура спорт нитилелинин Төл чөвүлели-ниң «Күш-култураны болгаш спортту сайырадырынга эки ажылы дээр» деп хөкөк дем-диз Э. Тугатчиковага тызис-кан.

Б. КЕНЕШ.

КУРУГ КУЗОВТАР — ХУУДА ЧОРУК

(Фельетон орнунга)

Хоорайда аны-бүрү өңүт «Москвичтер», «Жигули-тер» болгаш «Нивалары» бо-ла көрүп болур. Ажылдан хостуг үдө өл-бүлелер хуу машиналары-биле кайнаар-даа чораш кээр. Ылгыла-дыштыр хундерде оларның шимчээшкенин көүздөр. Хуу эдир канчаар эдилээр, кай-наар баары ээликче-не хө-рөз ыйнаан. Ынчалза-даа ол-бо чорук кылдыра жүрү-нө машиналарын амылгаарлар база-ла бар.

Даг кырында кызылчылар-ның үштүк бир кезин чурттал турарын билер бис. Чаш сал-гакчылар хун бүрү немечки турар болгаш, Ынчалза-даа бо девицкээр уруглар сажик-тери эдирки, шуут кожо-ко-жа кылдыр туттунган. Олар-ның «бирээ» — «Аленишка». Сажикти алдыг туткан соон-да, уруглар саны өскөн. Кирер халга — чуртталга бажы-нын жижик көрүнгөн. Ынаар ма-шина бар орук чоң, бажы-нар баарында чикге асфаль-тыны салган.

Чурттакчылар хундус ойнаар шөлүчүстө куштар дег мы-жырап, айналар дег дешик-пешен чаштарын ыт-шым-мизин талал-биле дыкнап орорлар. Дыштыр кылдыр салган узун сандыларда са-данкан кырган-азалар олар-ны чаптал ша боорлар. Ынчалза-жык эртен, көзүлөр, уругларны чедир болгаш алдыр үлөрдө, дыштыг хамаан чоң, бажы-нын шимчээшкенин көрүгөдү. Ий бажын аразы кыз-зас черлеп шушкан машина-ларын даамы кулак уюк алаар. Хары угда он амык машина безин кээп чыкса-лыттар. Эр чар чоң бол-гондан ай-дедир чоруп шаг боорлар.

Кандыг кончут эрте чүкү сөөктөн чолочылар ирги деп-даа боодар боор силер. Ол кыдыг эвес, сажикче эр-тен, көзүлөр уругларын даам сөөктөн күрүне машина-ларын бошкарган чолочылар-дыр. Машиналар доктар кыл-дыр кылып алган булуңда кара үс төктүп канган чыда-ры эскерер силер. Үндүргөн газынын чидинден, чурттак-чылар соңгаларын форточ-каларын безин ачытпас. Бен-зин төүлгөн черлеп чаштар базип эртер, оң чыды бе-зин оларга хоралыг. Агаарже үндүргөн машина ыжын база олар кийи тыннар болур.

Ол чоң-кыянын чоңу чолочыларын доктарды, чүе бажынын аразында кырдал-дыр турарын айтырарга, «КАИ» эртен деп доктар сабаан шымчакыл деп харылаар. Кудунчу эвес ий бажын ор-тузунга чүу дээр демдек са-лыр ийик аан.

Келген машиналардан корт-кан уруглар бажыныныче кире халчип, дедир унуп кээп, ойнап турар. Улуг чүкү-даа, чик-даа машиналар бажын азын ээр черден бо-ла ка-ракчады халчип кээр. Уруг-

дарын дугай аадаче кире берей-не деп дөзүзүң эде-илерде-даа кандыг-даа дыш чок.

Кышкы үдө «Бажына» хо-лодильник сепээр» деп ка-дыг кыдыг өңүт машинасы сажик дыштыг бо-ла көрүп болур турду. Хөргөлектер нити-лелин автоконтраканын-га 37-69 марканын 36-71 ТБЗ дугаарлыг машиналарын эр-теги болгаш кежээки «Крей-стер» «Аленишка» углан-ган. Сельхозтехкуромунун 37-65 ТБЗ дугаарлыг чүкү, 09-00 ТБЕ дугаарлыг почта машинасы база индиг. Бо машина ээлериин уруг-ларын өскөлдөргө ыла-лы чок. Оларны чажында-н белем амырдырга өөрөдип, күрүне машиназынга ына-й-бээр дамылган турары чер-ле таарыма чок. Ол утке амы-де 15, 6, 13, 1, 2 маршуттар сават чоң чоруп турар аларган. Орта чорурун-дан ада-мелер чүгө берге-нере ирги!

Сажик чажында эмчи ма-шина-ры бо-ла халдып кээр. Араан уругларга эмчи ча-лаан ол деп боодаар. Беза-ла уругларын сөөктөн чолочы-лар мында доктал турар. Дуган дуза чедирериниң УАЗ-452 марканын республика психиатриялыг 95-88 ТБЕ, 79-62 ТБЕ дугаарлыг ма-шиналарын бо чокоткүчурт-такчылар шуут таныжар ал-арат. Олар ботра чоруп турда, өске черде аарыг кий бер-гөд турарын канчал билер. Кадик канчал министр-во-зунун автобазынын уду-турчулары бо чолочыларын кажан, кайнаар бээр турарын контролга чүгө албай турар ирги! Чолочылар бодунуң ту-разы-биле күрүне машиназын хууда хөзүңгө амылган тур-ар ол. Үш-Белдир курортунга хамааржыр ногаан өңүт 75-27 ТБЗ деп машина июнь ай-нын эгезинде безин орта каш удаа көзүлгөн.

Чайгы удега ГАЗ-24 100 ки-лометрде 10 амык литри, ГАЗ-63 30 амык литри чарыг-даар. А хоорай иштине чо-

рууга, кыяар-чар чүлдөр анза унуп орутундунд жей-уноер. Ындыг турбужу, гараж-тин сажикче чедир, он амык-даар черге чедир барык хун-чүк чыккы унелгит кыяар-чар чүлү эсээр чарыттынын ту-рар.

Ам база каш чижектен кий-ре капталыңар. «Красноярск-стройтранс» Кызылда авто-базынын ГАЗ-53 марканын 10-88 ТБЗ дугаарлыг чүкү машинасы кузвонго агаар чү-дүрүп алгаш, кабинга уруун олуртка чоруп турар. «Тыва суг тууду» трестин автобазы-нын 28-79 ТБЗ-ын, 79-38 ТБЗ дугаарлыг КамАЗ база-ындыг, Ыйды-Бээр чорурунда үндүргөн бензинини чарыг-да-лын чолочы канчаар тайыл-бырлап турары! Куркусажы-дылга каттыгышкынын 73-62 ТБЕ дугаарлыг муңгаш машинасы июнь 3-те сажикче уруг чедир чорган. Кан-Тей-нин сугарыгга системанын эргелелин 73-45 ТБЗ ду-гаарлыг чик фурунун май 29-та бодунуң чорун кылып, са-джик халдып келген.

Кээп турар чүкү болгаш чик машиналардан, санитар-калардан ангида, сажик эжи-ге кыла кара «Болга» бо-ла көстүп кээр. 03-02 ТБА ду-гаарлыг бо чаа машина Чурт-талга-коммунал амыл-агы министрствозунга хамааржыр. Чолочыны контрол чок чорукту амылган, уругларын да-мыл турары ол чүе, та айбы-га чоруп турар, оозун ижи билбес. 05-06 ТБЗ — кичил-ция машинасы. Ол база-ла уруглар дамылгында ойналаан.

Адаанын организациялар-нын удурутчулары машина-ларын амылгалын хайгарал-дып үндүрүп турар. Чүлге са-джик чажында эвес, күрүне ма-шиналарын амыл шажынын үзүндө магазин чажында, да-чаларга безин көрүп болур. А улуг автобустарга чажыг кийи бажы борбаканып көс-түп чорур.

Курут кузвотар — хууда хо-рук, артык чарыгалдар. Оң-когу канча устур ирги! М. БИРБЕЕВ.

ШЫН Редакциянын адреси:

667000, Кызыл, Шетинкин болгаш Кравченко куудумчузу, бажы № 3, Телефоннары: редакторун 2-24-63, редакторун оралакчыларын 2-25-24, 2-23-54, харымсалгалы секретарын 2-23-35, секретарын 2-23-35, партияны амырлар болгаш устур куудумчузу 2-31-75, пропаганда болгаш совет тургузу кидистерин 2-37-13, кагаз кидизинин 2-41-27, информатика кидизинин 2-20-60, култур куудумчузу 2-23-54; көзүз амыл-агы кидизинин 2-21-47, корректорларын 2-27-41, бухгалтериянын 2-12-45, созуу келбей барганга 2-32-75 телефонче долгар.

Солун неделяда 6 катап үнөр.

Чайгы № 3048.

КЫЗЫМАК ЧҮТКҮЛ

Ажылдаарыга таарымчалыг кылдыр дерип каан бичижек өрээл: стол кырында — демир-урук, кидыраштар, ажил үндүрүк, журналы... Столдун оң талазында фортепиано, баан дээр музыка терексел-дерин салып каан. А бир хан-да шилчип чоруп кызыл тул. Кызыл районунуң Култура бажынынын аразында шилчип чоруп ол кызыл тул өрээлдү улам шинчи кирип турар. Оң чажында ажил-ишчи ке-дишкенин дээр шажында хундул бижиктерин аскан. Ол Кур-Чер Култура бажыны-ниң директору М. М. Чигден-ниң ажилын кабинеди-дир.

Мара Мунузева он сес чыл иштинде култура ажилын амылдап келген. Шолочы хандыкында-ла уран чүлгө чандыкында чорган. Ынчалза-даа тускый мергежил чедип алганын, соонда култура ажилы-биле амырдылар хол-дурчун хундул бижиктерин аскан. Мара Чигден школа доозушкы Красноярский кул-тура-чырыдышкын үчүлгө-зүнчү хөзүлгөзү салгыры-га өөрени берген. Учкыче-ниң бирги куруунга өөрени тургаш, Москва хоорайга бол-ган Бүгү-россиянын уран чүлү көрүлгөдө киржи, «Че-че» ансамблиниң танчыла-

ры-биле «Эздек шыгырааш», «Адым» деп танчыларын ой-наан.

Училище өөренири амыр эвес болгаш хей күш, шыда-мык чорук негеттерин дээр билдиргир. Танчы бүрүзү ан-дагы-агы, ону чоңа билдиргир болгаш анык, чараш кылдыр ойнаары белем эвес. Кызы-маккай, чүткүлдү чоруп-биле Мара Чигден училищени эки демдектер-биле доозуп алган.

Анык уруг бодунуң күш-ажылы эге бажынынын Бай-тайга районунуң Тээлинин Кул-тура бажынынга уугу методист бооп эгээр. 1970—1978 чыл-дарын дүрүзүндө ол район-нуң култура амырдыларын үлүг кириштырп келген. Уран чүлү көрүлгөдө киржи, методист ажилдарга че-дишкенин дээр Тыва АССР-ниң Култура министр-ствозунун хундул бижикте-ри-биле шажынткан. Ажылы чоңунуң коммунист кижизик-дилгезинге кирип келген үлүг-хуузу дээр 1978 чылда ВЛКСМ-тиң Хундул бижик-биле база шажынткан.

Кур-Чер Култура бажыны-ниң директору болуп М. М. Чигден алды чыл амылдап турар. Оң удурут турар

коллективиниң ажилы сөөлү үш чылдарда көсүзү-биле эжиңиз. Суурнуң бот-тыын-район көрүлгөдө киржи, лекциелери болуп келген оң бадтыкы. Совет Тываның 40 чылынга турсактаан уран чүлү көрүлгөдө киржи, ле-лер бирги черин эгээр, 340 рубль өртөктиг телевизор-биле шажынткан. Телевизор Култура бажынынын фойе-зинде салып каан. Кино, кон-церт көрү дээр үлүг-бичи ки-жилер телевизор база көр-үп турар. Кур-Чер Култура бажыны эртен чылдан тү-нели-биле республикада проф-завилдиг болгаш районунуң Култура бажынынын аразы-нга чарлаан социалист чарыштыг тилекчи болуп, 1-ги чергенин диплому-биле база Кызыл райкуудумчу култура кидизиниң шилчип чоруп кызыл тул-биле ий чыл үлүштү шажынткан.

Кур-Чер Култура бажыны-ның чажында «Дүжү» агит-култургада эки амыл эгээр методист турар. Тываның 40 чылынга турсактаан респу-бликаның «Чечектел-ле, төрөз Тыва!» деп телекүрүлгө үшү черин эгээр. Бо че-дишкенин чедип алырын-га Мара Мунузева чоруп-

дуп турары ажилы селдартыг. Култура ажилдарынын ажилына сохостуң удурут-чулары дуза чедирп, ажил-ишчи хей-адын көдүрүп ту-рары өөрүнүг дээрин Мара Мунузева чугалаар. «Тилел-ген сохостуң удурутчулары дыштыгга, ужуражылга ка-жылары эртертерин кижик, ажилчыларга үлгөү-чиркээ көрүзүп келген. Ол ыккаш суурда хөзүлгөдө чөвүлөп үлүг дузаны чедирп турарын М. М. Чигден сөткүл ханыш-кын-биле демдегледі. «Эки кылган ажил, элечиптес эр-тинен деп чоңунуң чугаа-зы бар. Мара Чигденниң ажилы оң утказынга чоң, 1984 чыл-да «Култура албан черлерин-ге төргүн эки амыл дээр» деп ВЛКСМ-тиң Хундулгү хө-рөк демдээ-биле М. М. Чи-ден шажынткан.

Эртен чылдын Кур-Чер Култура бажынынын ажил-дарыны 15 лекция, беседа-ларын 1545 кижиге номчаан, 40 култура-массалыг ажил-дарга 9350 кижиге киришкен. «Шажы», «Чечектел-ле төрөз Тыва!» деп дыштыгга ке-жээлериң дээр «он чылгаш, ойнап-хөзүлгө. Кур-Черчилер кожомы Шажылыг сууга, Чедер курортка, «Совет Тыва» сохостка «Долуна» хуулга-

Култура ажилынын шына-рым эжиңиздер, чоңунуң хостуг үзүн улам амыктыг эртер-терин чедип алыр сорулга-биле М. М. Чигденниң удуруткан коллектив кызымакка амы-дап турар.

Э. ТЕЖИТ.

КУЛЬТУРЛУГ ДЫШТАНЫЛГА ДЭЭШ

Чоңунуң хостуг үзүн шын, амыктыг эртертерин органи-заастары култура ажилдары-нын чыды дээр, күзүлгөдө, Ылгыла-дыштыгга болгаш амылгалыг болгаш амылгалыг удурут де-мек калбарган амыг үдө, култура албан черлериниң ажилы улам көсүр рольду ой-наар ужурут.

Улуг-Хем районунуң Шагаан-Арыг Култура бажынынын ажилдары партиа, чазак-тың үндүргөн доктал, шит-пилерин амырдыларга ботта-дыры-биле хуралга чаа со-рулгалар, хуулгелер дуга-йында чугалааш, ажил пла-нын бадилал алганын. Ол планын амырдыларга ботта-дыры-биле хамыктын мурун-да култура ажилдарынын боттары чоңа үлгөү-чиркээ көрүзүп, куш-ажылыг сал-гыч-чурун бажынылар ужу-рут дээрин ух хуралга олар чугалаашкан. Мурунку үелерде

удурут амыл база багай эвес демдегледі. 8 коллективте ни-кити ыр болгумнери тургусту-ган болгаш кидиздер «Шаро-визуар» эрпир турар. «Шаро-визуар» чедиртер турган шит-пилердин амылгалыг, район-коллективиниң болгаш ортук-коллективиниң коллективтери култура-массалыг хемчегерге иделкелгил-биле кирип, эки түнелдерин чедип ал келген. Бо бүгү ажилдарга Шагаан-Арыг Култура бажынынын ажилдары эгээр-биле да бол үлүг кирип турар.

Районунуң ажил-ишчилерин културлуг дыштынылганын амыктыг, солун болдуру-биле аны-бүрү хемчегерин органи-заастап келген. Байырла-дарга турсактаан дыштыныл-га кежээлери, «Че-че, оол-дар!» «Че-че, кыстар!» деп конкурстар, «Сеткинд ханы-зында» деп хөзүлгө, удаа-раа эрпир, танчы, хөзүл-ири, вокал-хөгжүм ансамбли-

жиңиз. Бо хундерде Култура бажынынын деригдеги чартта-п турар. Чаа үгөн доктал, шитпилерге хамаарышкан лозун, плакат, хан солунары чуруп, тускый булуңу депир турар. Оң аңгыда кул-турлуг дыштынылгала хама-арыштыр кылып чорудар ажил-дарын планын тургускай. Ажылдап турар бөлүмүнде аны-да, аргырынын, даярла-рынын бөлүмүн катат тур-гужу көрдүргөн. Ол ыккаш шидыра алгунуң ажилы катат дигирээр. Улусуң театр амылдап эгээр. Ол талазы-биле тускый эртертерин амы-дакчы база немечки. А ма-жын туралар, фермалары агиткултургадында амыл-дарынын көүздөдүр. Ул бр-гадын ажилынын дээштин, шынарын бедир.

Бо бүгү културлуг хемчег-лери Шагаан-Арыг Култура бажынынын ажилдарынын коллектив амырдыларга боттадырп кирипкен. С. БАЛЧЫР.

КАЯА, ЧҮҮ БОЛУРУЛ?

Июнь 15-те. НОГАН ТЕАТРА хоорайны ыры болгаш танчы ансамблиниң концерти. Эгээр: 17.00 шакта.

Аныктарың дыштыныл-га кежээзи. Эгээр: 19.00 шакта.

Июнь 15-16 хунеринде. «ХУРЕШ» СТАДИОНГА Көзүл-гөд аныктарың 1-ги ойна-рынын улачызы: хуреш бол-гаш шой көдүрери.

Редакторунуң оралакчысы К. К. САТ.

Кино

Июнь 14-ТЕ

«НАЙРАЛ»: «Юрка — сын командира». 9.30. «Господи Великий Новгород». 11.20, 13.10, 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«ПЛОСКО»: «Старик Хоттабыч». 9.15, 11.00. «Груз без маркировки». 13.05, 14.50, 16.40, 18.30, 20.30 шактарда.

ТЫВА ХӨГЖҮМ-ШИИ ТЕАТ. РЫНГА ажилдары-биле гарде-робчиктерин, электрикти, хан-дырылга агентизин, аштакчы-ларын, комендантын, двор-

«КЫЗЫЛДЫН КООПЕРАЦИЯ ПРОФТЕХНИЦИЗИ» сажыг, култария болгаш хлеб бижыра салгырыларга өөрө-риниң кузвонго 1985 чыл-дын июль 5-тен эгээр хуулгү алыр чарал турар. Хөргө-лчилер кооперациянын хундул турар зоназында чурттал турар, 10 клас билгир-лү, 17-35 хур назимыг ки-жилерин хуулгү алыр. Бүгү салгырыларга өөренириниң хуу-сазы бо чыл.

Дараазында документилер хөргөжү чугала аттестат, пас-порт, райпосун, селгонуң болгаш ажилчыл кооперация-нын чуртукан бижик. 3-д с. хемчээлдү 6 фото-чурук. № 286 майкыттын эки шы-мылгазы, шериг хуулгелер ки-жилер — шериг биледи.

Хуулгү алыр комиссия 1985 чылдын июль 5-тен августун 20-ге чедир амылдаар. Кижиги бүрүзү-биле танылгала бесе-да кылдыр.

Кирериниң шыналдалары чокка, аттестаттар конкурсуң дузаар болгаш беседалашкан соонда, училищеге кире сана-

Июнь 14-ТЕ

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». 8.40 — Эртенги гимнастика. 8.55 — Ужгород-тан дамыдылгала. 9.40 — Л. Кассиль — «Кондун-биле шамбрана». 10.35 — 10.40 — Телемөдээр.

14.15 — Телемөдээр. 14.35 — «Эрте-биле куш-ажылыг эгээр». 15.20 — Концерт. 15.45 — Орус чугаа. 16.15 — В. Шебалин. № 3 симфония. 17.00 — Россияга 1905—1907 чылдарын революциянын 80 чылынга. 17.45 — «Дем каттыштырылгала». 18.15 — Бир эвес кадык болгаш кадыксыз. 18.30 — «Хөгжүм нотагыштар». 18.45 — Бөгүн делегейде.

«ВОСТОК»: «Самраат» 14.40, 17.20, 20.00 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «В двух шагах от Рая» 14.00, 15.40, 17.20, 19.00. «Шора» 12.00 шактарда.

«ЧАЙТЫ»: кинотеатр: «Оно-р за предательство» 15.00, 17.00, 19.00 шактарда.

«ЕНИСЕЙ»: «Белый наездник» 18.00, 20.00 шактарда.

19.05 — Алкоголизмниң хара-зын дугайында кыска хем-чээлдиг уран-чечен фильм. 19.35 — «Бистик өңүттериниң концерттери». 20.05 — Док. те-лефильм. 21.00 — «Уе». 21.35 — Концерт. 22.45—23.05 — Бөгүн делегейде.

ИЙГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — Эртенги гимнастика. 8.15 — ГДР-ден уругларга дамыдылгала. 9.15 — Док. те-лефильм. 10.00 — Билгир-чуш. 10.45 — Концерт. 11.10 — Док. телефильм. 11.35 — Мульти-фильм. 12.20 — Н. Бирюкова. Чогаал ажилынын дугайы. 12.50 — Англи дил. 13.20 — 14.10 — Фильм-шажыны баштайгы көр-гүзү.

14.15 — Телемөдээр. 14.35 — «Эрте-биле куш-ажылыг эгээр». 15.20 — Концерт. 15.45 — Орус чугаа. 16.15 — В. Шебалин. № 3 симфония. 17.00 — Россияга 1905—1907 чылдарын революциянын 80 чылынга. 17.45 — «Дем каттыштырылгала». 18.15 — Бир эвес кадык болгаш кадыксыз. 18.30 — «Хөгжүм нотагыштар». 18.45 — Бөгүн делегейде.

«ВОСТОК»: «Самраат» 14.40, 17.20, 20.00 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «В двух шагах от Рая» 14.00, 15.40, 17.20, 19.00. «Шора» 12.00 шактарда.

«ЧАЙТЫ»: кинотеатр: «Оно-р за предательство» 15.00, 17.00, 19.00 шактарда.